

TO BE GOOD

or

NOT TO BE

TO BE GOOD

or

NOT TO BE

—

Richard Livingstone

2015

© Richard Livingstone.
ISBN 9789402149333
Tweede uitgave.
Alle rechten voorbehouden.

Alanis Morissette - That I Would Be Good

“That I would be good even if I did nothing
(..)

That I would be good if I got and stayed sick
That I would be good even if I gained ten pounds
That I would be fine even if I went bankrupt

That I would be good if I lost my hair and my youth”

*To my dearest friend
who endured my millions of tears and pains
in coming back to life.*

INHOUDSTAFEL

Inleiding: filosofie is geen weten-schap 9

1. Kenmerken van het eigen-zinnige leven 11

2. Kenmerken van de mens 12

- 2.1. De mens is een hybride 12
- 2.2. De mens is een animal rationalis met een opgave 15
 - 2.2.1. De ratio als beschermende schelp 16
 - 2.2.2. De ratio: een vloek of zegen? 18
 - 2.2.3. Het hart als een te vormen kleiklomp 19
 - 2.2.4. Het verschil tussen individuele redelijkheid en rationele algemeenheid 20
- 2.3. De mens als mogelijk communicerend vat 21
- 2.4. De mens als inwendige acrobaat 23

3. De opvoeding van de mens 25

- 3.1. Helpen redelijk worden 25
 - 3.1.1. De menselijke natuur is niet iets om bang voor te zijn 26
 - 3.1.2. Eerst weten welk vlees er in de kuip zit 28
 - 3.1.3. De nood aan oefenruimte 30
 - 3.1.4. De nood aan grensbakens 31
- 3.2. Introductie van de term “goed” 33
 - 3.2.1. Is de mens van nature sociaal goed? 35
 - 3.2.2. Het diepste geluksgevoel van een mens 37
- 3.3. Ouders zijn geen supermensen 37
- 3.4. Het belang van goede vrienden 41
- 3.5. Liefde en stalking 42

4. Het problematische jonge leven 44

- 4.1. De ondraaglijke leegte van het bestaan 48
- 4.2. De volgende stap: ongelukkige rebellie 50
- 4.3. De blijvende hang naar goedkeuring 53
 - 4.3.1. De vrager of wereldverbeteraar 54
 - 4.3.2. De eiser of persoon met een NPS 56
 - 4.3.3. Een allergie voor fouten bij zowel vrager als eiser 62
 - 4.3.4. De ander als het te bewaken goedheidsterritorium van de eiser 63
 - 4.3.5. Woorden als favoriete wapen van de eiser 65
 - 4.3.6. Het vampier-gedrag van de eiser 66
 - 4.3.7. De jaloersheid op andermans aandacht bij de eiser 68
 - 4.3.8. Een vrager of eiser als ouder 69

5. Maatschappelijke verergering? 76

- 5.1. Levende doden 79
- 5.2. Re-ligie 82
 - 5.2.1. De zondige mens 83
 - 5.2.2. Een luidere stem onder velen 84

6. De wijze, emotioneel volgroeide mens 88

7. Onderwijs en maatschappij 89

8. Terug op zoek naar de unieke hartbasis 93

- 8.1. Het aanpakken van de angst 94
- 8.2. De lagen verdriet 97
- 8.3. Goede, gelijkaardige vrienden 99
- 8.4. De magische cirkel als bakermat voor emotionele groei 101
- 8.5. De meest oorspronkelijke cirkel: het geboortegezin 101

Lijst met gebruikte afkortingen voor bibliografische verwijzing 111

Bibliografie 112

Verklarende woordenlijst 114

In loving memory of the actor Robin Williams 118

About the author 120

Filo-sofie is geen weten-schap

De filosofie in haar verlangen naar wijsheid (sofia) en kennis over het leven en de wereld, formuleert vragen en voorlopige antwoorden in afwachting van de wetenschappelijke bewijsvoering. Deze laatste dwingt de werkelijkheid immers op een zodanige manier antwoord te geven op vooraf gestelde vragen (experimenten, gebaseerd op vooronderstellingen), dat het antwoord voor iedereen meteen duidelijk en zichtbaar is: dé voorwaarde voor het verkrijgen van het statuut van weten-schap.

Filosofie daarentegen, is veel vrijer: waar is wat waar aanvoelt voor mij en zolang het als waar aanvoelt. Dit heeft als gevolg dat wijsheid niet zomaar van mens tot mens en van generatie tot generatie kan worden doorgegeven, wat echter niet betekent dat de filosofie geen waarheidspretentie heeft: het is niet omdat inzichtelijke wijsheid¹ niet meteen duidelijk en zichtbaar is voor iedereen, dat die niet ooit door iedereen kan worden bereikt.

Ooit, want het bereiken van wijsheid vergt tijd. Niet voor niets heeft de filosoof Martin Heidegger het over Sein und Zeit.

Dat het pad dat leidt tot wijsheid telkens opnieuw moet worden begaan, daar ontkomen we niet aan. Maar wat we misschien wel kunnen trachten te verbeteren, is de scherpte en de gebruiksvriendelijkheid van de topografische kaart die de weg er naar toe beschrijft. Er is immers voortdurende nood aan wijze mensen in een samenleving en wij mensen hebben allemaal twee ogen, één neus en één hart: waarom zou dan de manier waarop ons hart tot wijsheid komt niet voor iedereen dezelfde zijn?

¹ Het “entendre” volgens Descartes, in tegenstelling tot het “comprendre”.

Het moge duidelijk zijn dat dit boekje veeleer een filosofische benadering inhoudt, dan een puur wetenschappelijke.

We bespreken achtereenvolgens de kenmerken van het leven, van de mens en van de problemen die de mens ervaart om tot wijsheid te komen. Het is immers vooral wanneer iets niet werkt, dat we nog het snelst op het spoor komen van hoe iets eigenlijk zou moeten werken.

1. Kenmerken van het eigen-zinnige leven:

Wat het leven op de eerste plaats definieert, is dat het

- zichzelf wil voortbewegen
- zichzelf in stand wil houden
- zichzelf verder wil ontplooien, aangezien alles wat wil leven, vaak klein begint.

Daarnaast is het overleven van een roedeldier in sterke mate afhankelijk van de veilige integratie binnen een soortgroep, waardoor deze dieren hoogst waarschijnlijk zijn uitgerust met een soort “sociale oerdrift”, juist omdat een opname in de roedel voor hun overleven zo wezenlijk belangrijk is. De instinctieve verdedigingsreactie die ten toon wordt gespreid bij een dreiging van sociale uitsluiting/verlating is bij een roedeldier bijgevolg vergelijkbaar met de oerkracht die een levend organisme ontwikkelt bij gevaar voor eigen leven. Zo ook bij de mens, daar de mens reeds volgens de filosoof Aristoteles “een van nature gemeenschapswezen” is. (Ethica, p. 34)

2. Kenmerken van de mens:

2.1. De mens is een hybride

Wat eigen is aan de mens is

- noch het vermogen tot taal
- noch het vervaardigen van instrumenten
- noch het hebben van sociale structuren
- noch de zorg voor elkaar.

Ook andere levende wezens hebben deze eigenschappen.

Dolfijnen blijken dialecten te hebben; vogels knippen uit bladsprietjes zaagjes; honden hebben een sterk hiërarchische sociale structuur en meerkatten proberen met de hele roedel tegelijkertijd een vastgeraakt soortgenoot te redden.

Waarin verschilt dan de mens van alle andere levende wezens? Waarschijnlijk in het abstracte karakter van al deze eigenschappen, te wijten aan de explosieve groei van de neocortex in de hersenen.

Er heeft immers in de menselijke soort, zoals beschreven in het boek “Tranen van een krokodil” door Piet Vroon, een waarlijk explosieve groei plaatsgevonden van een nieuwe structuur in de hersenen die over de primitievere delen heen is gewoekerd en die als het ware parasiteert op de onderliggende oudere, reptielachtigere delen, zonder dat daar ooit een werkelijke integratie bij heeft plaatsgevonden. Eerder is het gebleven bij een loutere opstapeling van afzonderlijke lagen, aldus Vroon.

Het gevolg hiervan is dat de mens, meer nog dan de andere gewervelde dieren, met deze (grotendeels) twee afzonderlijke, min of meer autonome, hersendelen door het leven moet gaan en dat dit